

HETVEHELY

HELYI ÉRTÉKVÉDELMI KATASZTER

HETVEHELY

TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERVE

HELYI ÉRTÉKVÉDELMI KATASZTER

3. SZÁMÚ MELLÉKLET

Készítette a
PÉCSÉPTERV STÚDIÓ
2003-ban

Vezető tervező: Csaba Gyula TT-1-02-0034

Építész: Csaba Gyula
Béres Gábor
Farkas László

Régész: Kovaliczky Gergely

RÉGÉSZETI ÖRÖKSÉG

Régészeti rész

Az örökségvédelmi hatástanulmány a nemzeti kulturális örökség miniszterének 4/2003. (II. 20.) NKÖM rendelete alapján lett elkészítve.

Hetvehely

Sás-völgy: A vasúti megállótól DK-re vezető bekötőút építésekor (1953-54) az út két oldalán, a vasúttól mintegy 2 km távolságban elnyúlva vaskori és középkori településnyomok kerültek elő. 1973-ban a bekötőút melletti fűrésztelepen építkezés során előkerült egy középkori ház, és egy szemeskályha maradványa. A település a középkorban elpusztult Őrsök (Ercék), vagy egyes kutatók szerint Nyárás falu maradványai lehetnek. A völgytől északra elterülő, jelenleg erdővel fedett magaslatok egyikén, jelenleg azonosíthatatlan helyen a település templomának maradványai is megtalálhatók. A lelőhely a KÖH adatbázisában három különböző, azonosítatlan lelőhelyként szerepel. A lelőhely még Bakonyai-völgy néven is ismert. A területen folyt beruházások és építkezések (útépítés, fűrésztelep stb.) a lelőhely objektumainak egy részét megsemmisítették, a lelőhely egyes részeit lefedték. A lelőhely tehát bolygatottnak és részben fedettnek számít.

A szabályozási terv a területen többféle területhasználatot határoz meg; az északi részén védelmi rendeltetésű erdőt, illetve korlátozott mezőgazdasági területet jelöl, a terület középső és nyugati felén a jelenleg is létező gazdasági ipari funkciót erősíti meg, illetve bővíti ki. Ez utóbbi esetben várható a terület bolygatása épület, út és közmű építése kapcsán. Földmunkával járó beruházások (ld. NKÖM 18/2001. (X.18.) rendelet 1. § a) és művelésváltás esetén szükséges a terület beruházást érintő területének régészeti kutatása, régészeti objektumok elpusztításuk előtti szakszerű feltárása, dokumentálása az NKÖM 18/2001. (X.18.) rendelet 14. § szerint.

Az esetleges feltárást követően az objektumok bemutatása a lelőhely elhelyezkedése, állapota, és jellege miatt nem indokolt.

A lelőhely jellege: Település.

kora: Késő vaskor, középkor.

kiterjedése: 2000x200 m.

iránya: 135°.

végzett tevékenység: 1953-54: lelet-beszolgáltatás.

1983: leletmentés.

Dokumentáció: JPM. Rég. Ad. 255/77, 262/77, 263/77, 1057-82, 1732-84.

Irodalom: Baranya megye földrajzi nevei I, Pécs 1982 342.

Római katolikus templom: A falu központjában elhelyezkedő, 13. Században épült, azóta többször átépített egyhajós, román-kori templom. Többször átépítették. 1973-ban régészeti kutatásokat folytattak benne.

A szabályozási terv az ingatlannal kapcsolatban a jelenlegi használatot erősíti meg, így a lelőhelyen nem várható a régészeti jelenségek állapotát károsító tevékenység. Ebből kifolyólag a jövőben örökségvédelmi tevékenységre várhatóan nincs szükség.

A lelőhely jellege: Épület. Templom.

kora: középkor.

kiterjedése: 18x8 m.

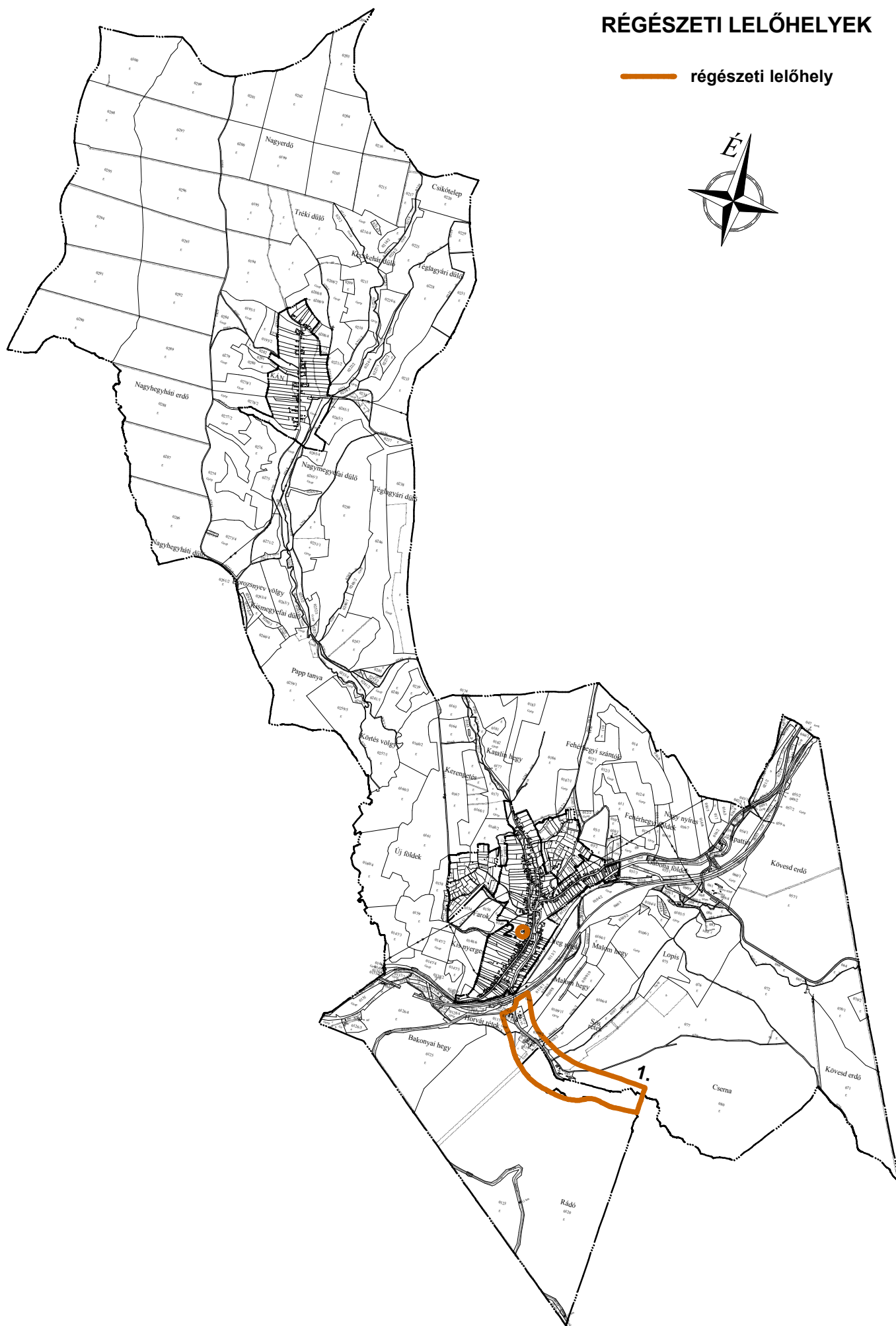
iránya: 90°.

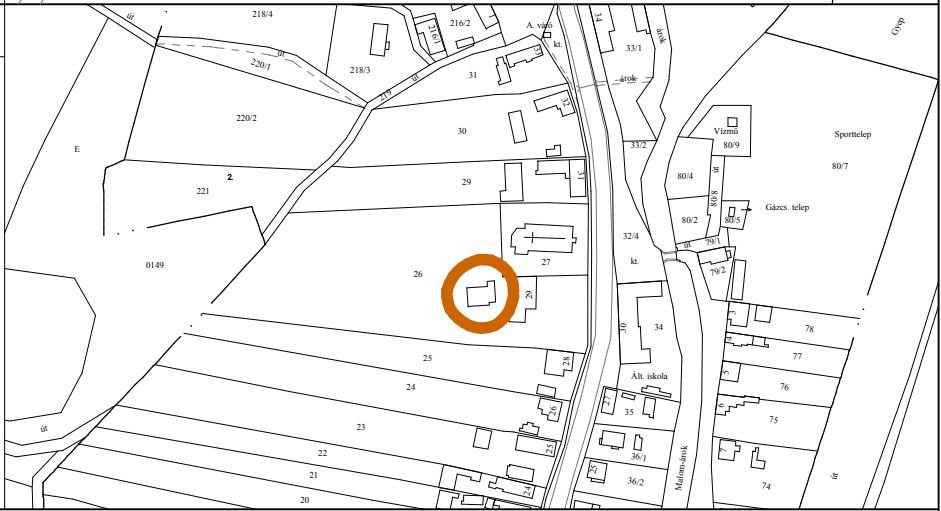
végzett tevékenység: 1908, 1973:ásatás.

Dokumentáció: JPM Rég. Ad. 255/77.

RÉGÉSZETI LELŐHELYEK

— régészeti lelőhely

SORSZÁM: 1 HRSZ: 077, 079, 080, 081, 082, 0106/4, 0107, 0108/1, 0108/2, 0109/2, 0109/8, 0109/11, 0110/1, 0114/1, 0114/2, 0115, 0116/1, 0116/2, 0117/1, 0118, 0119, 0120	
Sás-völgy: A vasúti megállótól DK-re vezető bekötőút építésekor (1953-54) az út két oldalán, a vasúttól mintegy 2 km távolságban elnyúlva vaskori és középkori településnyomok kerültek elő. 1973-ban a bekötőút melletti fűrésztelepen építkezés során előkerült egy középkori ház, és egy szemeskályha maradványa. A település a középkorban elpusztult Őrsők (Ercék), vagy egyes kutatók szerint Nyárás falu maradványai lehetnek. A völgytől északra elterülő, jelenleg erdővel fedett magaslatok egyikén, jelenleg azonosíthatatlan helyen a település templomának maradványai is megtalálhatók. A lelőhely a KÖH adat-bázisában három különböző, azonosíthatatlan lelőhelyként szerepel. A lelőhely még Bakonyai-völgy néven is szerepel. A lelőhely jellege: Település. kora: Késő vaskor, középkor. kiterjedése: 2000x200 m. iránya: 135°. végzett tevékenység: 1953-54: lelet-beszolgáltatás. 1983: leletmentés.	
SORSZÁM: 2 HRSZ: 26	
Római katolikus templom: A falu központjában elhelyezkedő, 13. Században épült, azóta többször átépített egyhajós, román-kori templom. Többször átépítették. 1973-ban régészeti kutatásokat folytattak benne. A lelőhely jellege: Épület. Templom. kora: középkor. kiterjedése: 18x8 m. iránya: 90°. végzett tevékenység: 1908, 1973:ásatás. Dokumentáció: JPM Rég. Ad. 255/77.	

ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉG

A településszerkezet kialakulása

A falu Árpád-kori település, amit az ebből a korból származó temploma is bizonyít. Mai neve az írásos emlékekben először 1542-ben bukkant fel Hethfehel alakban. A település 1559-ben a pécsi káptalan birtoka volt. A török uralom ideje alatt elnéptelenedett, és újbóli benépesítése új helyen, 1733-ban kezdődött. Első telepesei magyarok, horvátok és németek voltak, majd rövidesen a németesség került túlsúlyba. A II. világháború után a németek egy részét kitelepítették. A község római katolikus, gótikus stílusú, műemlék temploma a XIII. század végén épült. Először a XIV. században, majd a XVIII. században átalakították és kibővítették.

A telkek beépítésének változása

A hagyományos hosszházas elrendezésű falusi lakóházátípus az egész településen megtalálható. Az egytraktusos lakóházat egy következő fejlődési fokozatban az utcafronton L alakban bővítették.

A község szerkezetében megfigyelhető a terepadottságokat követő utcavezetés. Figyelemre méltó építészeti alkotások azok a nyers-tégla felületű melléképületek, amelyek mindegyik településrészen megtalálhatók.

Az értékvédelem fajtái

Az építészeti értékvédelem vonatkozhat területre és építményre, a védelem foka lehet országos (műemlék) és helyi védelem, aminek van H1 és H2 fokozata.

A H1 fokozatra javasolt épületeket tömegükben és tetőformájukban kell megtartani, érintetlenül hagyva a homlokzati nyílásrendet és a nyílászárók részosztását, megőrizve a homlokzati tagozatokat.

A H2 fokozatú védelem az épület valamely részértékére terjed ki. Az épületek felújítása, bővítése esetén ezeket az értékeket meg kell őrizni.

A védett épületek belső korszerűsítését, átalakítását a védettség nem akadályozza, sőt a védelem érdekében elő kell segíteni az épületek mai igényeknek megfelelő használatát. A belső átalakításokat az eredeti belső értékek elvárható tiszteletben tartásával kell megoldani.

A védett épületet úgy lehet bővíteni, hogy az eredeti épület tömegformája, homlokzati kialakítása, utcaépi szerepe ne változzon, illetve gondosan mérlegelt kompromisszum árán a legkisebb kárt szenvedje és a tervezett bővítés a régi épület formálásával, szerkezetével, anyaghasználatával összhangban legyen.

Az épület bontására csak műszaki és erkölcsi avultság beálltával kerülhet sor, a védettség megszüntetését követően. Az új épülettel legalább a tömegét meg kell őrizni.

A település értékvédelmi katasztere

A területen egyedül a római katolikus templom áll országos védelem alatt.

Összesen 18 építményt javasolunk H1 fokozatú védelemre és 2-t H2 fokozatúra.

Az örökségvédelmi hatástanulmány összessége

A kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény rendelkezéseinek megfelelően az örökségvédelmi hatástanulmány műemlékvédelmi szempontból a következő lényegi megállapításokat teszi a készülő településrendezési tervhez:

Műemlékvédelmi szempontból a tanulmány összegyűjtötte a területen található országos védelem alatt álló objektumokat, valamint a helyi sajátosságokat magukon viselő építészeti, kultúrtörténeti emlékeket. A Kulturális Örökségvédelmi Hivaltaltól megkapott adatszolgáltatás, a helyszíni terepbejárás, valamint a helybeliekkel való egyeztetések során kiválasztott épületek, építmények dokumentálásra kerültek. A rendszerezés kettő fokozatú, amely során a helyi védettség H1 vagy H2 kategóriájú lehet.

A helyi védelem alá helyezett objektumok meg kell jelenjenek a települések rendezési terveiben is, mint különös figyelmet érdemlő létesítmények. A velük kapcsolatos építési tevékenységek engedélyezése során a Helyi Építési Szabályzat mellékleteként kiadott építészeti értékvizsgálatban leírt követelményeket teljesíteni kell.

A helyi közösség múltjának, identitásának fontos elemei az épített környezet elemei, amelyek megóvásuk esetén esztétikus lakókörnyezetet eredményeznek.

1782-1785

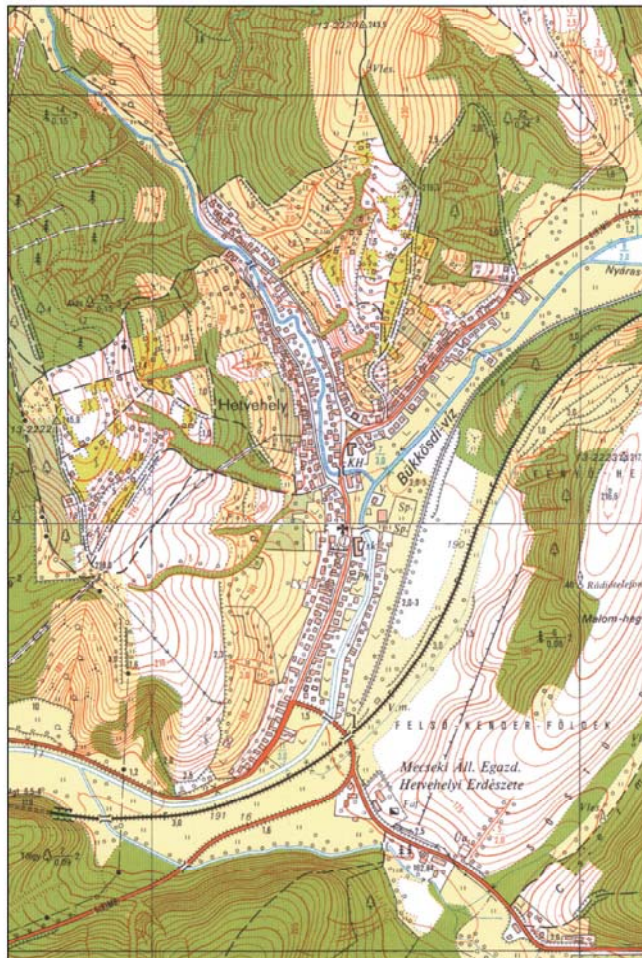
1829-1866

1872-1884

1991

1865 körül

HETFEHELY.

Legend:

District	Number
I	1 - 34
II	35 - 40
III	41 - 48
IV	49 - 58
V	59 - 68
VI	69 - 78
VII	79 - 88
VIII	89 - 98
IX	99 - 108
X	109 - 118
XI	119 - 128
XII	129 - 138
XIII	139 - 148
XIV	149 - 158
XV	159 - 168
XVI	169 - 178

Legend:

District	Number
I	1 - 34
II	35 - 40
III	41 - 48
IV	49 - 58
V	59 - 68
VI	69 - 78
VII	79 - 88
VIII	89 - 98
IX	99 - 108
X	109 - 118
XI	119 - 128
XII	129 - 138
XIII	139 - 148
XIV	149 - 158
XV	159 - 168
XVI	169 - 178

[illegible][illegible]

1865 körül

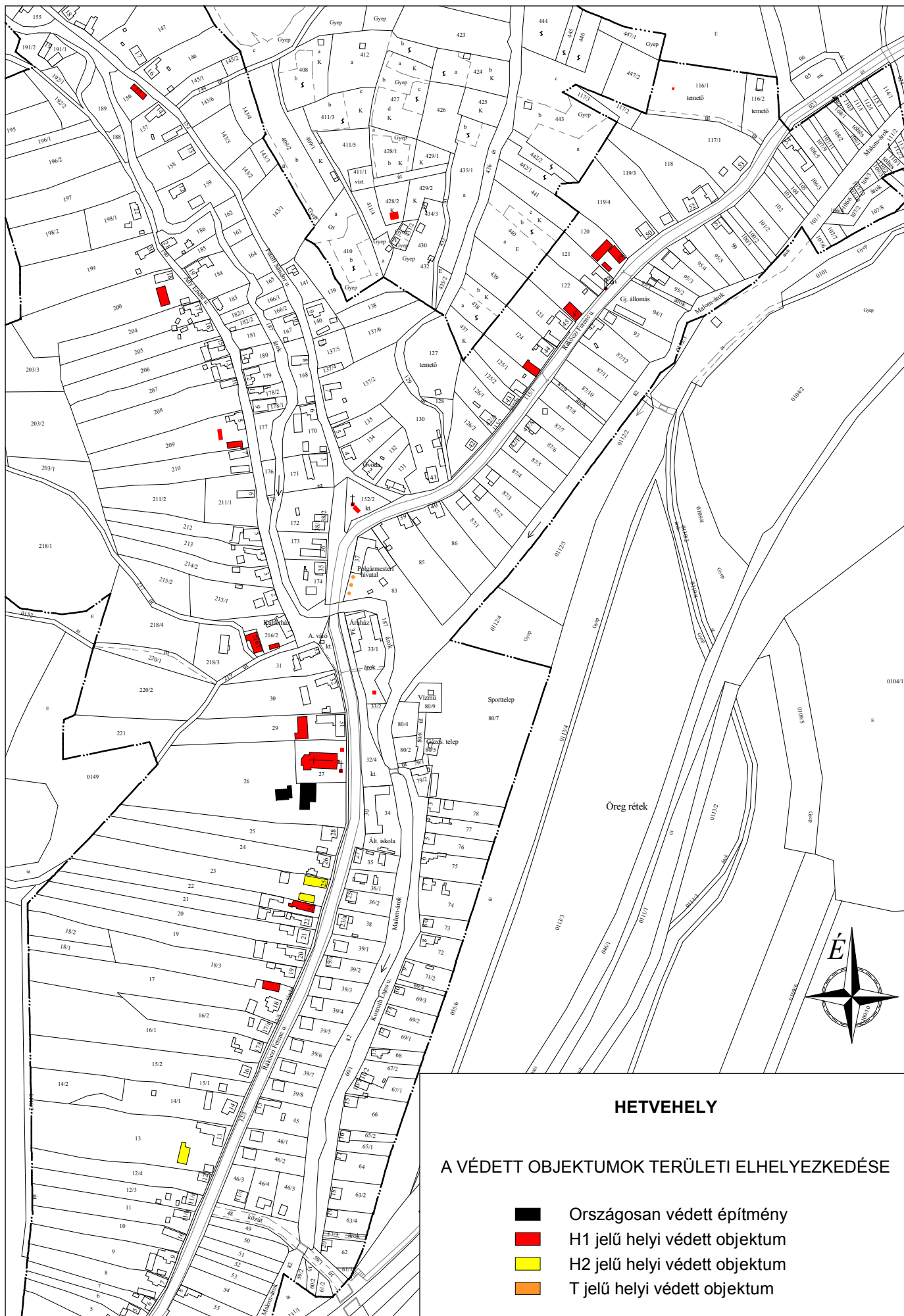
HETFEHELY.

Legend:

- I. Körzet
- II. Körzet
- III. Körzet
- IV. Körzet
- V. Körzet
- VI. Körzet
- VII. Körzet
- VIII. Körzet
- IX. Körzet
- X. Körzet
- XI. Körzet
- XII. Körzet
- XIII. Körzet
- XIV. Körzet
- XV. Körzet
- XVI. Körzet

Map details:

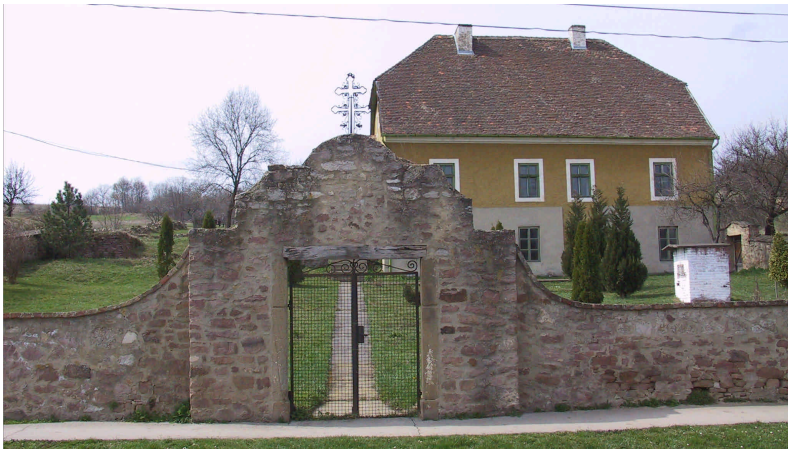
- Compass rose indicating North (N).
- Danube River (Duna) flowing through the city.
- City center located in the middle of the river.
- Dense network of streets and buildings.
- Districts numbered I through XVI.

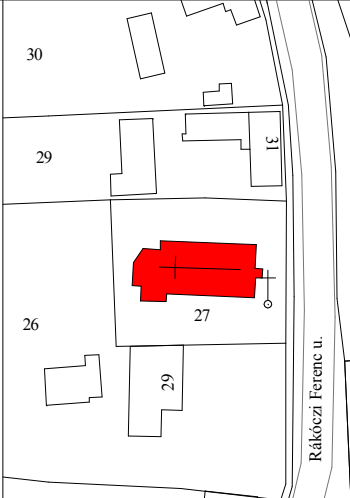

Leírás A XIII. századi templom román stílusban épült, melyet a barokk korban átalakítottak. Az eredeti középkori épület egyetlen téglányalakú hajóból és négyzetes szentélyből állt, amelyet dongaboltozat fedett, ellentétben a síkmennyezettel fedett hajóval. A gótika idején a kis méretű templomhoz sekrestyét építettek. A templomban urasági karzat található, amely lehetett a kegyúr helye, de értékes kegytárgyak őrzőhelye is.	Rákóczi Ferenc utca		Helyrajzi szám	26
	- templom -		Védelem foka	M
				

Leírás A XVIII. században barokk stílusban épült plébánia épület kétszintes tömegét keretezett ablakok tagolják. A széles fesztávból következően a magas tetőzetet csónakakontos kivitelben készítették. A fröcskölt vakolat és a falak festése a kor hagyományainak megfelelő. A telket tömören falazott téglakerítés határolja.	Rákóczi Ferenc utca 29.		Helyrajzi szám	26
	- római katolikus plébánia -		Védelem foka	M
				

Leírás A község új temploma 1883-ban épült, amikor a régi román kori kis templom szűkösnek bizonyult. A harangtorony a főhajó tömegéből előreugrik, homlokzatát párkányok tagolják. A templomablakok lizénákkal keretezett mezőkben helyezkednek el. A sekrestye és a szentély tömege a templom tömegétől elválik, toldalékos jeleget mutat. Védett építészeti elemek a templom		Rákóczi Ferenc utca	Helyrajzi szám	27
		- római katolikus templom -	Védelem foka	H1
				

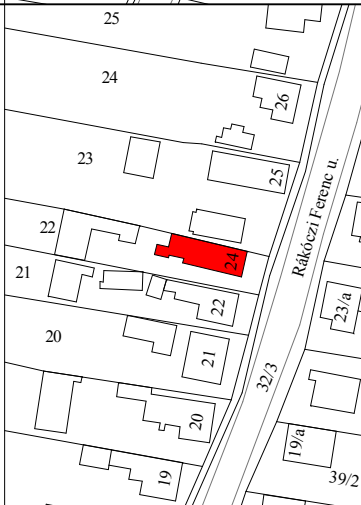
Leírás Az utcával párhuzamos gerincű lakóépület utcai homlokzatán nyílások nincsenek. Mindkét oromfalán két-két ablak található. Arányaival a hagyományos építéskultúrát követi. Védett építészeti elemek az épület tömege, nyílásrendszere		Petőfi Sándor utca 15.	Helyrajzi szám	156
		- lakóépület -	Védelem foka	H1
				

Leírás Az U alakban körbeépített falusi porta lakóháza eredeti tömegarányokkal rendelkezik. Faoszlopos tornáccal létesült, amely az utcafontra is kifut. A keresztcsűrös pajta és istálló nyers-tégla felületképzésű falazattal létesült. Szegmensíves nyílásai körül téglakeretezés fut, párkányzata fogazott téglamintával és kerek padlásokszellőzőkkel tagolt. Az utcafronti melléképület különböző síkokban falazott tégladíszekkel bír. Fehérre meszelt fala eredetileg nyers felületű lehetett. Védett építészeti elemek a lakóépület tömege, tornáckialakítása a melléképületek tömege, nyers-tégla felületképzése Korrekciós javaslat A lakóépület vakolathibáit ki kell javítani. A melléképület fehér festését le kell szedni és helyette a nyers tégla falazatot kell láthatóvá tenni.		Rákóczi Ferenc utca 49.	Helyrajzi szám	120
		- lakóépület, melléképület -	Védelem foka	H1
				

Leírás A meredek hajlásszögű tetővel épült lakóház a német telepések építéskultúráját idézi. Az utcai homlokzaton két-két ablak illetve padlásokszellőző, valamint a tornác falnyílása látható. Védett építészeti elemek az épület tömege, nyílásrendszere, tornáckialakítása Korrekciós javaslat Az épület főhomlokzatát egységesen fehér színűre kell festeni, és a dörzsölt vakolatot simított vakolatra kell cserélni.		Rákóczi Ferenc utca 18.	Helyrajzi szám	17
		- lakóépület -	Védelem foka	H1
				

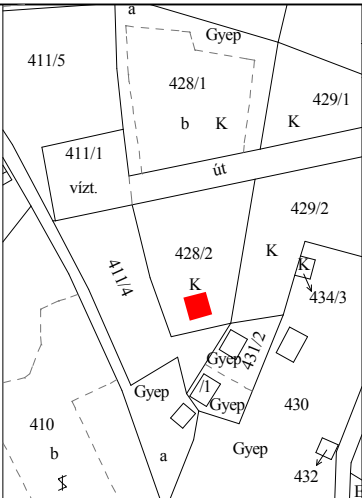
Leírás A faoszlopokkal gyámlított tornáccal épült lakóház utcai homlokzatán két tagozatos ablak és a tornác félköríves falnyílása látható. Védett építészeti elemek az épület tömege, utcai nyílásrendszere Korrekciós javaslat Az ablakok körüli vakolatdíszeket el kell távolítani.		Rákóczi Ferenc utca 24.	Helyrajzi szám	22
		- lakóépület -	Védelem foka	H
				

Leírás A keresztcsűrös formában elhelyezett melléképület nyers téglafelületét a hagyományos építészeti megoldásban keretezett ablakkal, a falsíkból kiugró díszítősorokkal tagolták. A nyílásokat szegmensívvél zárták le. Védett építészeti elemek a melléképület tömege, nyers téglafelülete Korrektíós javaslat A pajtakapu deszkázatát fel kell újítani.		Rákóczi Ferenc utca 20.	Helyrajzi szám	19
		- melléképület -	Védelem foka	H1
Leírás A keresztcsűrös formában elhelyezett melléképület nyers-tégla felülettel épült. Homlokzat szegmensíves nyílások tagolják. Az épület stílusában, anyaghasználatában a helyi hagyományokat tükrözi. Védett építészeti elemek a melléképület tömege, nyers-tégla felületképzése, nyílásrendszere Korrektíós javaslat		Rákóczi Ferenc utca 31.	Helyrajzi szám	29
		- melléképület -	Védelem foka	H1
Leírás Az utcáfrontra épített melléképület utcára merőleges gerincű nyeregtetővel létesült. Nyers-tégla felületű falait díszítő téglasorok tagolják. Védett építészeti elemek a melléképület tömege, nyers-tégla felületképzése Korrektíós javaslat		Rákóczi Ferenc utca 47.	Helyrajzi szám	128
		- melléképület -	Védelem foka	H1
Leírás Az utcáfronti melléképület magas oromzatát díszítő téglasorok tagolják. A melléképületek ilyen módon történő elhelyezése helyi sajátosságnak tekinthető, melyet a terepadottságokhoz való alkalmazkodás szült. Védett építészeti elemek a melléképület tömege, nyers-tégla felületképzése Korrektíós javaslat		Rákóczi Ferenc utca 44.	Helyrajzi szám	124
		- melléképület -	Védelem foka	H1

Leírás Az egykor egy telken lévő melléképületek ma is egy egységet alkotnak. Nyers-tégla felületüket, magas, szegmensíves nyílászárók tagolják. A falakat előreugratott tégladíszek teszik változatossá. Védett építészeti elemek a melléképületek tömege, nyers-tégla felülete, Korrekcíós javaslat		Ady Endre utca 1.	Helyrajzi szám	216/1 216/2
		- lakóépület -	Védelem foka	H1
				

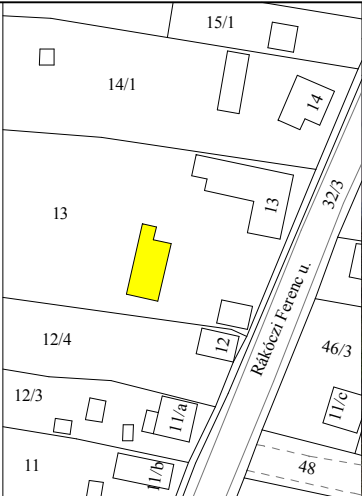
Leírás Az utcáfrontra tájolt melléképület eredetileg nyers-tégla felületképzésű volt, melyet később lefestettek. Szegmensíves nyílásai körül téglakeretezés fut. Az udvarban keresztbe fordított emeletes göré áll, amelynek a földszintjén tárolók kaptak helyet. Védett építészeti elemek a melléképület tömege, nyílásrendszere a göré Korrekcíós javaslat Az épület nyers-tégla felületképzését helyre kel állítani.		Ady Endre utca 8.	Helyrajzi szám	209
		- melléképület -	Védelem foka	H1
				

Leírás A nyers-tégla felületképzésű melléképületet kosárfűzős, téglakeretezéses nyílások tagolják. Az épület nyílászárói nagyon rossz állapotúak, esetenként ki is cserélték azokat. Védett építészeti elemek a melléképület tömege, nyers-tégla felületképzése, nyílásrendszere, Korrekcíós javaslat A nyílászárókat az eredetivel azonos formájúra kell cserélni.		Ady Endre utca 18.	Helyrajzi szám	200
		- melléképület -	Védelem foka	H1
				

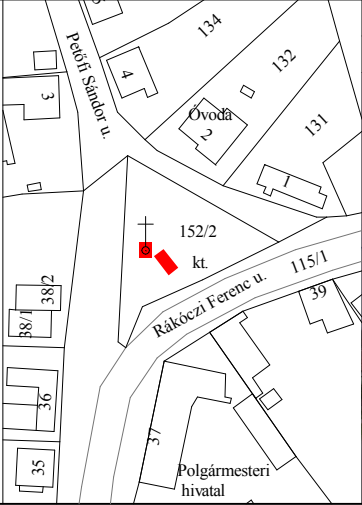
Leírás A falu melletti dombtetőre helyezett kilátót Makovecz Imre tervezte 2000-ben. Organikus formáival jól illeszkedik a települési környezetbe. Védett építészeti elemek a kilátó Korrektíós javaslat		-	Helyrajzi szám	428/2
		- kilátó -	Védelem foka	H1
				

Leírás A faoszlopos tornáccal épített egytraktusos lakóépület utcára merőleges gerincű nyeregtetővel létesült. Utcai homlokzatán vakolatdíszek nem láthatók. A melléképület nyers téglafelületű falain előreugratott téglasorokkal képeztek díszítéseket. Védett építészeti elemek a lakóépület tömege, tornáckialakítása, a melléképület tömege, nyers téglafelületképzése Korrektíós javaslat A lakóépület dörzsölt vakolatát simított vakoltra kell cserélni. A homlokzatot régi fényképek vagy analógiák alapján helyre kell állítani.		Rákóczi Ferenc utca 25.	Helyrajzi szám	23
		- lakóépület, melléképület -	Védelem foka	H2
				

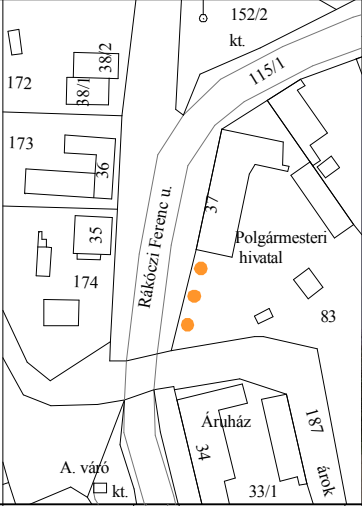

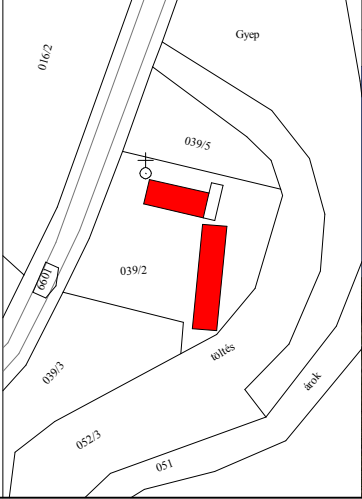
Leírás A jó arányokkal megépített melléképület nyers téglafelületét díszítősorok, szegmensíves, keretezett nyílások tagolják. Az istálló ajtaja felett lovakat formázó dombormű található. Védett építészeti elemek a melléképület tömege, nyers-tégla felületképzése Korrektíós javaslat Az elektromos vezetékeket belső szereléssel kell elhelyezni.		Rákóczi Ferenc utca 13.	Helyrajzi szám	13
		- melléképület -	Védelem foka	H2
				

Leírás A templom előtt álló kereszteken az 1884-es évszám látható. A keresztek posztamensre helyezett alkotások. Védett építészeti elemek a keresztek Korrekciós javaslat		Rákóczi Ferenc utca	Helyrajzi szám	27
		- keresztek -	Védelem foka	H1
Leírás A község központjában elhelyezett emlékmű fából készült. Védett építészeti elemek az emlékmű Korrekciós javaslat		Rákóczi Ferenc utca	Helyrajzi szám	33/1
		- emlékmű -	Védelem foka	H1
Leírás Kisméretű boltozatban elhelyezett szent szobor. Védett építészeti elemek a szobor Korrekciós javaslat		Rákóczi Ferenc utca	Helyrajzi szám	115/1
		- szobor -	Védelem foka	H1
Leírás A temetőben elhelyezett keresztet 1927-ben állították. A feszület posztamensre helyezett alkotás. Védett építészeti elemek a kereszt Korrekciós javaslat				

Leírás A község főterén elhelyezkedő parkban több szobor és emlékmű található. A területen koros fák állnak. Védett építészeti elemek a szoborpark Korrekción javaslat A község főterén a légvezetéseket földkábelre kell cserélni.		-	Helyrajzi szám	152/2
		--	Védelem foka	H1
				

Leírás A község központi részén elhelyezkedő teresedésen három koros gesztenyefa található. Védett tájérték a koros fák Korrekción javaslat		Rákóczi Ferenc utca 37.	Helyrajzi szám	83
		- fák -	Védelem foka	T
				

Leírás Az útra merőleges gerincű kontyolt nyeregtetővel létesült lakóház tornácát faoszlopok tartják. A keresztszűrés pajta és istálló hagyományos nyers-tégla felületképzésű pillérváza közé természetes kőtöltőfalazatot készítettek, ezzel egyedivé téve az épület külső megjelenítését. Védett építészeti elemek a lakóépület tömege, tornáckialakítása a melléképület tömege, nyers-tégla, -kő felületképzése Korrekción javaslat A lakóépület vakolathibáit ki kell javítani.		6601 sz. út	Helyrajzi szám	039/2
		- "Hoffer"-tanya -	Védelem foka	H1
				